

indissimulada: «Vaig arribar-ne a estar tan fastiguejat que vaig decidir plantejar a l'Esquerra la retirada de tots els representants, deixant-ne solament un, amb la consigna de mai votar res del que es proposés, i jo em vaig fer nomenar com a secretari del centre republicà, representant d'aquest per a les relacions entre el nostre delegat al comitè i el centre, i així, sense ésser del comitè i amb l'excusa de parlar amb el delegat, tindria entrada dintre els locals del comitè.»

Aquesta estratègia acabarà convertint-lo en una persona realment incòmoda per a la revolució.

Sense escapatòria

DIJOUS, 10 DE SETEMBRE

De moment, però, la relació de víctimes, una llista improvisada i totalment arbitrària, continua amb Josep Maria Mundet i Aulet, de 46 anys. És el mateix que unes setmanes abans s'havia escapolit per la finestra del darrere del mas Folguerols, de la seva propietat. El comitè, segons sembla, ha donat garanties a l'esposa del fugitiu que l'home pot tornar a casa sense témer cap represàlia. Mundet torna. El 10 de setembre és requerit per un milicià perquè es presenti a la seu del comitè. La mort es produeix hores després a la carretera general. Quan és descobert, al cementiri de Maçanet de la Selva, el cadàver té les cames fracturades i ferides de bala al cap i al cos.

L'endemà, 11 de setembre, arriba l'hora a Joaquim Mir Prat, de 57 anys, propietari rural i exregidor de la dreta local. Durant la investigació policial feta a principis dels quaranta, la seva vídua, Josefina Serrià Tordera, declarà que va ser detingut per un milicià i conduït a la seu del comitè. Troba la mort al terme de Maçanet de la Selva i el seu cos apareix al cementiri d'aquesta localitat amb diferents ferides a tot el cos. Els records d'Aleixandri d'aquells fets són confusos, ja que sosté que, ja fora del comitè, únicament els coneix d'oides.

«Un dia junt amb l'Amat vàrem passar per la plaça on hi havia el comitè. El que estava de sentinella a la porta em va dir: 'Xandri, tenim uns peixos gros-

sos', i no em puc recordar si em va citar els noms de tots o sols de dos.» Les declaracions recollides a la Causa General parlen de dues dates en què es produeixen execucions de dues persones alhora. El 20 de setembre moren els germans Pere i Bonaventura Comas, de 37 i 34 anys, respectivament. Són els amos del Balneari Prats, un dels tres establiments termals que hi ha a la vila. El Vichy, que és el més important i pertany a una societat que també gestiona l'embotellament, ha estat confiscat només de començar el conflicte per iniciativa dels treballadors; ben aviat serà habilitat com a centre d'acollida de refugiats i, posteriorment, com a hospital de guerra.

Per la seva banda, Josep Soler, exalcalde conservador durant la República i propietari del balneari del mateix nom situat en un imponent edifici en ple centre de la vila (avui desaparegut), salva la pell brandant la seva doble nacionalitat — és de mare francesa— de la manera més eloqüent: penja la bandera tricolor al balcó de casa seva advertint que qualsevol acte contra ell pot causar un conflicte internacional. L'estratègia li funciona. A can Prats no tenen tanta fortuna. Vint anys després, quan Aleixandri relata els fets, ignora que haguessin mort els dos germans. Ell només té constància del gran: «El senyor Comas, des dels primers dies del 19 de juliol, va enviar la seva esposa, si mal no recordo, a Espolla, un poblet a la frontera francesa, i cada setmana el seu cotxe i el seu xofer, acompanyats de dos milicians, el portaven a reunir-se amb ella. Com es pot veure, nosaltres el consideràvem com un dels nostres.»

Els refiats...

DIUMENGE, 20 DE SETEMBRE

El consideren tant dels seus que el mateix Aleixandri comet l'error de donar-li confiança perquè es quedi al poble: «Em va preguntar si jo li aconsellava que es quedés o bé, aprofitant el dia que anava a veure la seva esposa, marxés cap a França. Com que ell no havia abandonat el balneari ni el treball, no se li podia *incautar*. Això va ser la causa del seu assassinat.»

«Va relliscar i va caure a la cuneta, on els del comitè el varen atrapar i el varen occir»

Control a Cassà. / AMCS/COL-LECCIÓ TEIXIDOR ARXIU D'IMATGES. FONTS E. GENOHER. AUTOR: ENRIC GENOHER.

A la dreta de la imatge, l'alcalde Francesc Duaso Clara.

Segell d'ERC a Caldes, amb la signatura d'Aleixandri.

Una vista general de Caldes del primer terç del segle XX.

«Xandri —em va dir—, hem anat a Salt a fi que els d'aquell comitè us vinguessin a buscar a vós»

Certament, la regulació sobre requisicions i col·lectivitzacions promulgada per les autoritats republicanes permetia la possibilitat de mantenir la propietat de determinats negocis sempre que no s'abandonessin. Els motius de la ingènua confiança que transmet Aleixandri a Pere Comas són també polítics: «El senyor Comas de can Prats va ser el primer que sense demanar-li va portar al comitè 5.000 pessetes per a les milícies antifeixistes, dient que més endavant ja donaria més si podia. Era l'únic que mai havia obligat els seus obrers a votar ni per uns ni pels altres. Es deia que era d'Acció Catalana i després del 19 de juliol pertanyia al sindicat de Tècnics de la UGT, perquè també tenia una fàbrica a Montmeló o a Granollers, on anava cada dia. El que sí sé és que cada setmana va cotitzar per pagar les despeses dels que estàvem a la presó pels fets d'octubre de 1934, i això sol hauria hagut d'ésser una garantia per a ell.»

No serà prou garantia. Pere Comas, i també el seu germà Bonaventura, moren el dia 20 de setembre. Segons totes les fonts consultades, és traït pel seu xofer, que el lliura al comitè de Granollers, cridat especialment per a l'ocasió per un dels membres del comitè. El motiu de la sentència a mort: la revenja d'un antic cambriador acomiadat que ha esdevingut un peix gros, dels més grossos, de la CNT a Barcelona.

Encara dos morts més

DILLUNS, 5 D'OCTUBRE

La llista de víctimes, directes o indirectes, del comitè de Caldes es tanca el 5 d'octubre. És la segona data amb dues execucions: Pere Quintana Barrera, exregidor de la dreta i reconegut pastisser local de 51 anys, casat i amb fills; i Lluís Ferrer Gimpera, de 69 anys, casat i amb fills, antic jutge municipal i propietari d'un dels dos establiments de venda i lloguer de pianos de la vila, negoci força lucratiu en un indret freqüentat per un bon nombre d'estiuejants amb possibles.

Quintana i Ferrer: dos homes d'ordre. Són detinguts per milicians i conduïts a la seu del comitè i encara edifici consistorial, als baixos del qual ja ha estat habilitat